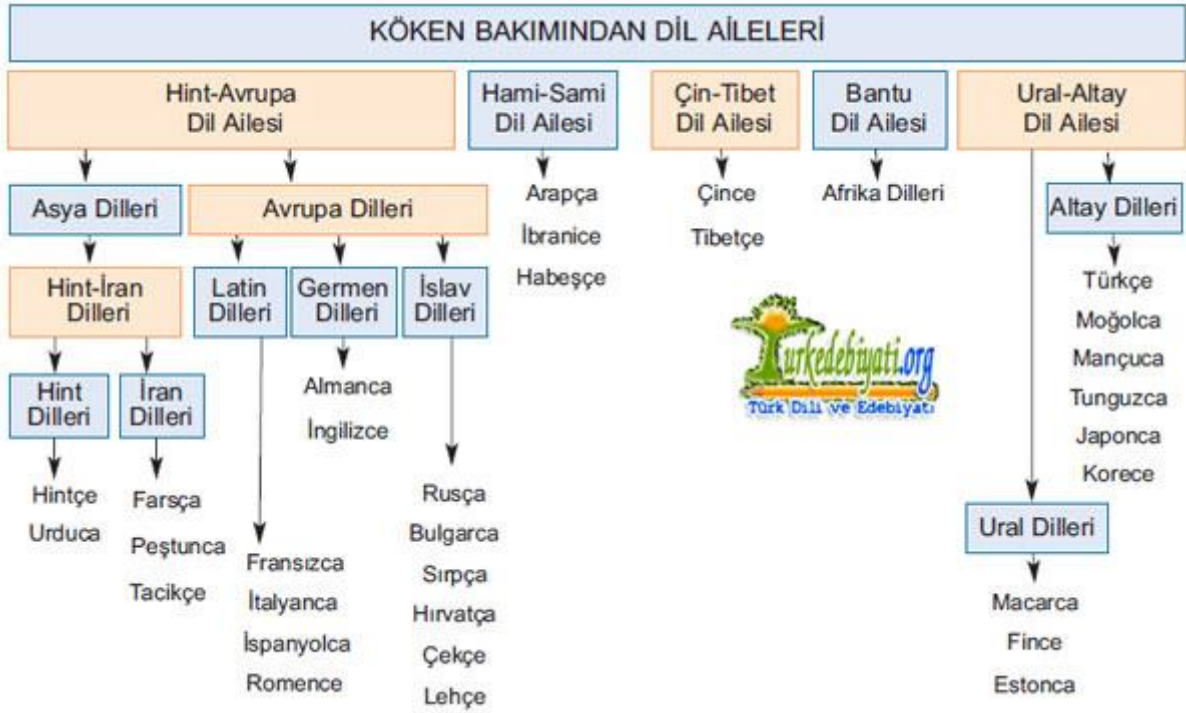

Köken Bakımından Dil Aileleri

Köken Bakımından Dil Aileleri

Ural ve Altay dillerin akrabalığı bugün için aşağıdaki benzerliklere dayanmaktadır:

- Her ikisi de eklemeli dildir. Yani her iki kolda da sözcük yapısı aynıdır.
- Bu dillerin tümce yapıları da birbirinin aynıdır.
- Bu dillerde ünlü uyumu da ortak özellik olarak kendini gösterir.
- Räsänen'e göre, ünlü bolluğu ve ünsüz seyrekliğiyle sözcük başında ünsüz yığılmasının bulunmaması da Ural-Altay dillerinin ortak özelliğidir.
- Ural-Altay dillerinde bazı eklerin hem eylemlerde çekim eki hem de sözcük türetmede yapım eki gibi kullanılması da önemli bir benzerliktir.

TÜRKÇE

FİNCE

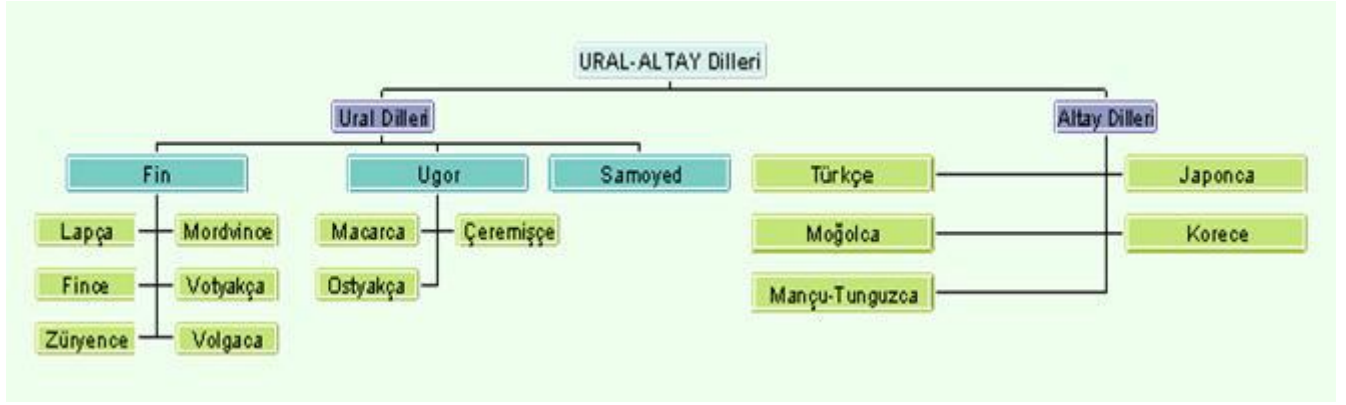
Ben

Min

Sen

sin

Ural-Altay dilleri, adından da anlaşılacağı gibi Ural ve Altay olmak üzere iki kola ayrılır:

Ural-Altay Dilleri

YAPI BAKIMINDAN DÜNYA DİLLERİ

Dünya dilleri yapı bakımından üç grupta incelenir:

1. Tek Heceli Diller (Ayrımlı diller)

(Alm: isolierende sprachen; Fr: langues isolantes; İng: isolating languages): Bu dillerde her kelime tek heceden ibarettir. Kelimelerin çekimli şekilleri yoktur, yani daima kök durumundadır. Cümle çekimsiz kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşturulur. Cümlenin anlamı genellikle kelimelerin sıralanışından anlaşılır. Konuşmada ise birbirine çok benzeyen kelimeleri ayırt etmek üzere çok zengin bir vurgu sistemi oluşturulmuştur.

Çin ve Tibet dilleri bu gruba girer.

Bu diller, aynı zamanda, tek seslemliler (tek heceli diller) (Alm: wurzelsprachen, einsilbige sprachen; Fr: langues monosyllabique, langues atomiques; İng: monosyllabic languages, radical languages) arasında yer almaktadır.

Tek Heceli Dillerin Özelliklerini şöyle özetleyebiliriz:

- Sözcükler tek heceden oluşur.
- Yapım eki ve çekim eki yoktur.
- Sözcükler, cümlede kullanıldıkları yere ve başka sözcüklerle ilişkisine göre anlam kazanır; bir sözcük cümledeki yerine göre pek çok anlam kazanabilir.
- Çok zengin bir **vurgu** ve tonlama sistemi vardır.
- Aynı sözcük yerine göre isim, sıfat, edat veya eylem gibi farklı görevlerde kullanılabilir.
- Çince ile Vietnam dili, bazı Himalaya ve Afrika dilleri ile Avrupa'da Bask dili bu gruba girer.

2. Çekimli diller (Bükümlü diller)

(Alm: flektierende sprachen; Fr: langues flexionnelles; İng: inflexional languages): Bu dillerde, çekim sırasında ve yeni kelimeler türetilirken kelime

kökleri genellikle değişir ve tanınmayacak hale gelir. Ekler kelimenin önüne, ortasına veya sonuna gelebilir. Bazı dillerde ise kelime kökü ile yeni kelime veya kelime çekimi arasında daima açık bir bağ, ilgiyi gösteren bir iz vardır. Kelime kökündeki asıl sesler yeni kelimedede veya kelime halinde hep aynı kalırlar.

Sami dilleri, Hint-Avrupa dilleri bu gruba girerler.

Çekimli Dillerin Özelliklerini şöyle özetleyebilir:

- Çekimli dillerde de kök ve ek kavramları vardır.
- Ön-ek, iç-ek, son-ek kavramları vardır; ekler sözcülerin önüne, ortasına veya sonuna gelebilir.
- Bu dillerde kökler ünsüzlerden oluşur ve çekim sırasında görülen değişikliklerle yeni sözcükler ortaya çıkar.
- Yeni sözcükler türetilirken veya çekim yapılırken sözcük kökünde değişiklikler olur ve bazen kök tanınmayacak hale gelir.
- Hint – Avrupa dilleri (Almanca, Fransızca, Farsça, Hintçe) ile Arapça çekimli diller grubuna girer.

3. Eklemeli diller (Bitişimli diller, bitişken, bağlantılı diller)

(Alm: aglutinierende sprachen; Fr: langues agglutinantes; İng: agglutinating languages):

Bu dillerde isim ve fiil çekimleri ile yeni kelimelerin teşkilinde kök değişmez. Kökün önüne veya sonuna birtakım ekler getirilerek kelime yapımı veya çekimi gerçekleştirilir. Ural-Altay dilleri bu gruba girer. Türkçemiz sondan eklemeli bir dildir: göz-le-m-ci gel-ecek-ler-miş

Eklemeli (Bitişken) Dillerin Özellikleri şöyle özetlenebilir:

- Köklere yapım ekleri ve çekim ekleri eklenir.
- Köke getirilen yapım ekleri ile yeni sözcükler türetilir.
- Yeni sözcükler türetilirken kök deęişmez.
- Köklerin önüne veya sonuna birtakım ekler getirilerek sözcük yapımı veya çekimi gerçekleştirilir.
- Türkçe, Moğolca, Mançuca, Tunguzca, Macarca, Fince bu gruba girer.
- Türkçemiz bu grubun en belirgin örneğidir ve sondan eklemeli bir dildir: kitap-lık, sev-gi, insan-lar...